

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ОЈ ПРОЉЕТЕ!...

Ој прољеће мило! Ој прољеће драго!
 Ој животе млади, ти највеће благо...
 Веселиш ме млада... Браћу сеје миле —
 Поља, стадо драго, тице лакокриле.
 Све ти цјесму цјева, а миљем се слади,
 Свак те здрави, љуби — ој животе млади!
 Поља, зелен лузи цвијећем ли те кити
 Свему ј' иза студи лакше оданути.
 А миомир слади души живот нови.
 Наду нам оживи, ускренуше спови...
 Цјесма се разл'јеже... звон јој свуда бруји —
 Цјесма се прелива, к'о море кад струји.

Фочи, на Херцеговини 8. фебруара 1892. год.

Зефир цв'јећем њија, мирисе слади груди,
 Сванула је зора — род се мили буди.
 Пастир стадо јави, блеје мали јавци,
 Свуда на све стране зелене с' пашњаци.
 Ласте мале дошле, праве гн'језда мила,
 Свака тварка мртва... опет оживила.
 Поток брже тече, — воде много више —
 Свака тварка жива једним духом дише...
 Све весело, чило иза студи клете —
 Сваки иште, тражи ој слободе свете!
 Колом крећу виле, на све стране слава —
 Само слога српска још једнако снава!

Родолуб.

ДУЖНОСТ И САВЕСТИ.

(Свршетак).

Рем, хоћемо утакмицу, а њоме тражимо у туђем свету своју слободу; а тражећи слободу вршимо своју дужност. Но у ком правцу и у ком смеру, да тражимо слободу? Дух прилика и неприлика наших у свету озбиљно нас опомињу, да смемо и морамо тежити за слободом и то у два правца: У негативном и позитивном, а тако ћемо себе одржати.

Па шта ли је негативна, а шта позитивна слобода?

Од како је Србина, корена целом Словенству, јер се први Словени звали Срби, те од када о њему повесница српска прича, па, ево, до данас он имаде од природе урођену особину: да одбаца од себе све, што је туђе, страна, за нас не само непотребно, но штетно; јер све, што је туђе, то је и неразумљиво („немачки“) за дух и свет српски. То је природна особина српска.

Али зар се једном догађа, да многи покушавају да и природу претекну у нечем! Но то бива врло кратког века, јер

све што је у природи против природе мора и треба да пропадне! . . .

Почев од наших старих прастарих већих и мањих владара и великаша, па богме и најпростијих људи, тако исто узев и данас од „најбољег“ до „најгорег“, од „највишег“ до „најнижег“ Србина, приметимо: *да су жене свагда уносиле стра­нога у српски дух. Томе је узрок несхваћане себе и свог духа . . .* Али и ово стоји од најстаријих времена, па у садашњост: *да су женске много помогле требити туђинство.* Из овог се види: *да женске имају велики утецај у нар. духу, и да од њих много зависи цео нар. живот.* Даље се види, да су женске том својом меном свога духа за туђински јасно осведочиле: *да је туђе за моменат само пријатно, а своје да је за живота . . .* Тим шарањем, тим злоупотребавањем свог уплива у нар. животу женске заслужују укор. Шта ћемо, Српкиње, морамо га примити, јер је праведан!

За то, Српкиње, одбацујмо туђинштину, а тим ћемо вршити своју дужност, и ослободићемо се укора, који нам је сведоџба моралног банкротства.

Друга, или позитивна слобода Србинова је у његовом урођеном убеђењу: да је његова „реч“, којом он вековима векова живи, преча од сваке друге, те да њу не може ни једна друга заменити; јер његово биће не да, да му је реч и дело српско, израз српског духа, игда подчињено. Он хоће, да важи свуда као он, као инди видуа светска, која по способностима својима хоће и мора да имаде важности.

Ова позитивна слобода је огледало карактера српског. Ма да на први мах, без дубљег размисљања изгледа иста као претераност, али то није. Јер, кад Српство и његово биће заиста нешто вреди, па зар онда да запостављамо своје туђем?

Но да још боље оправдамо споменуте две слободе, те тиме да јасније обележимо дужност нашу, коју морамо вршити, да исте прибавимо и одржимо. Споменимо н. пр. Мађаре и Хрвате. Та зар би Мађар и Хрват примили што је туђе на штету

свог? Или зар би Мађар и Хрват попустили од своје важности било у ком погледу њиховог народносног живота? Не, па не! Неће Мађарица, неће Хрватица!

Истина бог, да ће Мађар и Хрват примити нешто туђе, и то што је хумнитарно, опште човечанске вредности, али они то прилагоде своме духу. А ми? Ми, бар показујемо данашњим животом, све своје одбацујемо, а туђе н. пр. и у вери, обичајима, понашању, говору примамо чисто туђе; јер нам изгледа: да смо тим „воспитанији“, „цивилизованарији“! Као што сам већ споменула, у томе много греше Српкиње саме.

Но, сестре Српкиње, да се вратимо опет на задану тему: на дужност и савест! Рекосмо шта је дужност! Али дужност та важи у првом реду у субјективном односу, т. ј. *дужност је у првом реду обвеза према себи.* Јер, ко ће је вршити према другом, кад је не врши савесно према себи? *Па ти Српкињо, што Српче рађаш, што га негујеш и васпитааш, што си душа кући, што си душа српском друштву, ти не треба да заборавиш на своју дужност: да свуд српским духом дишеш; јер каквим ти духом дишеш, таким ће и средина, у којој си ти толико важан члан! А кад тако будеш, Српкињо, чинила своју дужност, онда ће ти и савест бити мирна; јер је савест мирно море душевно, које је све то величанственије у животу твојем, што је мирније . . .* Узбурка л' се душа, породила л' се грижа савести, ех онда је и твој живот прекинут . . .

Ала се соко поноси висином, а риба дубљином, зец брзином, а видра мудрином! вели народ. А зар да се Српство неће поносити тобом, Српкињо сејо. ако будеш радила: *да ошиви српски дух, који као неугасима жеравица у пешелу већ преко пет векова чека; ко ће ју потириати . . .* Ко ће, ако ти Српкињо нећеш?! Ти, да; а и српска дужност ти је то, коју као сенка прати савест српска!

На дужност, Српкињо, ако имаш савести! А увек је с' тобом

Војанка Мушкобалић.

РЕЛИГИОЗНО И МОРАЛНО ВАСПИТАЊЕ ЖЕНСКИЊА.

ПО НЕМАКОМ ПИШЕ С. Ж.

6. *Мудрост, правда, невиност.*

Утисци, који су на осећај дејствовали, и који су живо представљеним примерима зачињени, имају несравњено велики уплив на младеж, већма, него све абстрактне идеје моралне филозофије, с тога је најбоље средство да се женска младеж мудрости поучава кад се износе рђави примери, које су нама познате особе неразумним понашањем својим на себе навукле. И сами неморални случајеви казивани са предосторожношћу и обазривошћу од разумне матере или васпитачице могу се врло zgodно на корисну поуку младежи употребити. Други начин за опамећивање и умудривање, који је такође нуждан, састоји се у томе, да се научимо чувати од злих смерова других људи; с тога ваља младеж особито од рђавог друштва чувати. Пошто се овако умудравање само познавањем људи постизава, то се могу употребити књиге, које такове карактере у њиховој подлости описују и сликају; но и ту се ваља чувати, да не дамо баш најцрњу слику људског живота, која би на младеж рђаво упливисала и зле посљедице за собом повући могла. „Познај самог себе“ јесте врло важно начело и главни услов умудравања, ако се сопствене поправке тиче; али „Познај и друге“ исто је тако важно правило у закону мудрости, ако се желимо са сигурношћу кроз овај варљиви свет провући. Од велике је помоћи к томе тихо и мирно посматрање људи, и сопствено унапређење у дружењу с њима.

Поред тога морају матере и васпитачице бодро пазити, да та мудрост, којој оне своје васпитанице уче, права

морална мудрост да буде т. ј. то не сме бити гола вештина ради постигнућа своје користи целисходним средствима. Корист ова има обухватати сво трајање и цело биће наше. Проста, кратковида светека мудрост не сме то бити, она постаје врло лако нестална и сумњива води притворству, лицемерству, превари, неверству и неправди. Праву важност достиже мудрост тек онда, кад се пред правдом клања, јер правда чува човека, и по томе је подстрекач врлина и моралности.

Важност правде — ове главне свезе, са којом су образована друштва везана — има се такође у млађано срце усадити, и то примерима извесне казни и срамоте, које преступак ове дужности прати: особито пак правилима и законима религије, којима се утисак увеличава, и које поштовање закона, части и срамоте, и добро мњење побожних и добродетељних људи прати.

Исто тако ваља чула младих женскиња под строги надзор ставити, и ничега им онога не давати, што би их раздраживало. Тим се одгајају у девојачкој невиности (Keuschheit). Овде се подразумева невиност младости, у којој човек као оно завијен пулољак невиности прве младе године своје — сам за себе живећи — проводити има. Станиште је ове невиности у телу, а још више у срцу и души. Она одржава осећај чист, и одбија пороке, она је веран чувар здравља и бива касније главна заштитница брачне среће. С тога је врло потребно, да се пази на разговоре и књиге, које чистоту и невиност душе нарушити и помутити могу.

ПИСМА МОЈОЈ СЕСТРИ.

V.

„Учитељ је душа школе —
Мајка је душа дома.“

Драга сејо!

а сам учитељ, а ти си мати, а мати је први учитељ, то су изrekli толики паметни људи. Па како од мене као учи-

теља зависи, како ће ми ђаци знати у школи и како ће последице у јавном животу од користи бити себи и своме роду. Тако исто и још више зависи од тебе, каква ће ти деца бити.

Колико зависи од учитеља напредак ђака, толико више зависи од матера, и онда кад су

већ у школи, јер матере су више са ђецом него учитељи!

Сваком је дому душа мати.

Отворимо свјетску историју. — У њој можемо виђети много честитијех карактера, искре- нијех родољуба, дивнијех матера.

Историја нам износи и честите српске ма- тере. Једна је од тих била и српска краљица Јелена. Та знаменита српска краљица, била је права мати, племенита, милостива, добра душа — примерна домаћица. Она се није стидила прести ни онда, кад су грчки посланици дошли, да походе кћер свога цара; они се нијесу мо- гли начудити, да тако шта ради краљица и снаха јој! Она је сама примером предњачила; сиромашну женску дјецу издржавала је и учила их ручном и домаћем женском послу, учила их свакој врлини и најпосле их удавала. — — —

У свако доба, на сваком мјесту, сејо, учи и поучавај свој пород сваком добру.

Дијете, што год види, па било то добро или зло, чини и оно, јер не зна шта може од тога сљедовати, како временом може грдно патити!...

Зато настој, да никакву прљотину не пре- несеш на свој пород.

Дјечија је душа мека као восак, за коју и најмање труње може пријонити; али ти сејо! ако будеш пажљива, моћи ћеш лако отклонити од свог порода сваку клицу отрова...

Ако ли ти које дијете скрене с' правог пута, то гледај материнском бригом, мирним ријечима и примјером настој, те га изведи на прави пут; и то још из рана, јер кад већ у неваљалој страсти заслијепи, онда ти је тешко одвратити га и извести на прави пут.

Свети Саво, први оснивалац српске школе, зове дјецу себи овако:

„Добити чеди послушајте ме, да вас научим страгу Господњем!“

И ти сејо поћи тим путем и учи дјецу твоју страху Господњем не толико рјеч'ма, него примјером; покажи на дјелу, да си кћи оца небесног, па ће и дјеца за тобом ићи да траже душом онога, који им је дао живот, здравље, родитеље миле.

Ако си рада, да ти дјеца буду, добри до- маћини и домаћице, то им ти сејо предњачи, омили им сваки рад, било на дому, у школи, на двору и т. д. Дјеца твоја, сваки ће твој савјет у срце своје зарезивати, душа ће им благи мир осјећати!...

Сејо! Тежак ти је посао! Али мало по ма- ло, моћи ћеш га извршити; јер без муке нема ни науке... Те док си још у млађим годинама, промучи се, ако си рада вијенац славе стећи, у твојој дубокој старости...

То су ти сејо савјети, од твога брата, који су искрени и од срца, те ако их сејо и ти искрено примиш и проучиш, могу ти ваљати, а тијем ћу ја своју жељу и намјеру постићи, срећан ћу и задовољан бити и мирном душом уживаћу моје дане на овом — варљивом свијету... А твој мили — матерински осмје- јак блажиће ме и у највећој тузи.

Из даљине те поздравља!

Фоча, на Херцеговини 1892. године.

Твој свагда искрени брат:

Марко.

Говор Арк. Варађанина приликом отварања друштвеног српског забавишта у Новом Саду.

Млогоштовани гости!

Од како је на свету људи, од то доба се мислило и радило на васпитању под- млатка и колико је која породица, или племе, или народ о томе више мислио и радио. У толико је његово потомство из- мицало напред у моралном и умном погледу од других породица, племена и народа. Отуда и видимо, да је по нека породица, или племе, или народ у старија времена па и данас надмашила у овом ил оном погледу савлеменике, другове и суседе своје.

Кад се у низу векова почела видно примећивати па овом ил оном човеку, овом ил оном народу и сталежу, како се тим путем брижници врлинама својим од-

ликују и уздижу над другима који су тај рад занемарили, почела се одмах јаче и брижније неговати идеја васпитања међу појединим сталежима и народима, па кад је та мисао и признање продрло дубље у шире кругове друштвене; онда се заин- тероваше и сами власници па стасе куштити узде од кола, која носе ту идеју, у своје ру- те једни, да олакшају судбу и напредак своје племену, други, да спутају мисли и тежње својих држављана у границама, које они пађу за спасоносне — по своје власништво.

И кад је у друштво људско продрла већ била идеја о потреби општег образо- вања и васпитања, онда се почеше у друштву, — наравно међу образованијим и напреднијим народима, — појављивати ум-

ни великани, који су ту спасоносну идеју упућивали на пут општег интереса и претанали је у таке материје, како ће да иду у прилог *општем добру* и напретку.

У коло таквих мислилаца појавио се у Немачкој почетком овог деветнаестог века и Фридрих Фребл, који је основао мисао о забавиштима. Он је тврдио, да васпитање на дому, у уском кругу родитељском, не може бити потпуно; доказивао је, да је детету, већ од 3. године потребно и друштвено опхођење и то са својим парњацима, где би се оно слободније кретало, безазорније мицало и већ из малена свој лични карактер оштрило; а уједно у слободном и чистом зраку своје здравље крепило и сходним средствима и забавама већбало своја чула те подетицало тако своју мислену и радну снагу

Као што свака нова мисао има својих противника а и присталица, тако је и ова идеја Фреблова наишла на јаке противнике а и на добре и одушевљене присталице. Противници нису дозвољавали, да се ова идеја шири са висине државничких аукторитета и једва је, ето, после 50 година попустила Француска влада, а лане је, као што знате, и угарско законодавство узаконило ту идеју; и тако је наша Угарска држава прва у Европи и у свету, која је Фреблову идеју за своју државну мисију примила, те ће сад та мисао да се шири силом државног аукторитета, а тако ће паравно и брже и лакше освајати то плодно поље народног васпитања.

Што је пак та мисао стекла и до јако леп број присталица и међу обичним пријатељима људског напретка има се највише захвалити женскињама, јер међу приватним лицама и појединим удружењима, код свих напреенијих народа у Европи, и Америци, ове су поглавито ту просветну идеју разгласиле и разнеле широм света и ја држим, да је за то тако брзо освајала духове јер је ширена благим смером и одушевљеним прегаштвом.

Историјске белешке казују, да је у Европи па и у Америци чак узбудила одушевљење за ту мисао гђа Берта ил. Маренхелд-Биллов, а њу су здраво потпомагале у Немачкој и Француској Хенри-

јета Шрадер и Ангелина Хартман, а у Угарској пак Грофица Брунсвик, која је још 1828 г. покренула у Пожуну, где је рођена, и у Будиму таку врсту школица.

У Немачкој је прва така школица подигнута 1840. г. (24. јуна) у Бланкенбургу у Тирингији, као у славу и спомен 400 годишњице проналаска штампе.

И међу Србима су покренуле ту мисао поглавито наше добротворне задруге и већ пооснивале: преклане Ст. бечејкиње, лане Кикинђанке и В. бечкеречкиње, а ево у име божије, данас оснивају и освећују и Новосаткиње; а за нама се спремају и остале задруге с ове стране, да поред утирања суза сиротињских припомогну још и нашем параштају, да се васпитањем усавршује и оплемењује у свом забавишту, те да се не би збрисао и сатрљо онај красни превлак српске свести и српског православног осећања са потомства нам, за којом чечну оваки заводи туђег духа и правца.

Да би се та чистота народног духа очувала у потомству нашем прегле су и неке наше црквене општине да подизањем овакових завода начине јаке бедеме својој индивидуалности; тако је чинила сомборска црквена општина, тако панчевачка тако мохولةка, тако се спремају и перлеска и елемирска и друге, а та идеја провејала је и наше духове и општинаре овде, те нас и позива при овој светковини, да се топло захвалимо свима онима овде, који не жалише ни труда ни највеће материјалне жртве, да очувају само у помлатку ту чистоту народне свести, а то су, поред саме задруге Срикиња Новосаткиња, наша срп. православна општина, која је овој задрузи пружила помоћ од 300 ф. за прве три године. Даље „Матица Српска“, која је пружила 100 фор. потпоре, и још оснивачи и приложници а наиме гђа Софија Дунђерска са прилогом од 80 ф., г. г. Ђорђе Ф. Недељковић са прилогом од 50 ф. Прилоге од 30 ф.: дароваше гђе: Љубица Димовићка, Софија Бипарићка, Марија Ђ. Поповића; Гђа Јулка Радовановићка 20 ф., г. Стеван Пеци Поповић и Марко Шилић по 10 ф., а по 15 ф. пружају гђе Савка Суботићка, Јулка Политова, Ана-

стасија пл. Мајна, Мар. Бичанска, Марија Плавшићка, Мила Радовановићка, Мар. Др. Полита, Јелисав. Трифковићка, Марина Завишићка, Мар. Вучетићка, Пава Георгијевићка, Јелисавета Патошевићка, Софија Чакра, Анка Камбер, Милева Милованова, Ана М. Димитријевићка, Софија Јевтићка, Олга Славнићка, Кат. Манојловићка, Јулијана Јевтићка, Ангелина Ћ Поповића, Кат. пл. Новићка, Даница Гостовићка, Јелена Стајићка, Мар. Васиљеска, Милева Симићева, Марија М. Максимовића, Милица Барићка, Анка Пајевићка, Олга Ђурчићка, Милева Вукичевићка, Марта Станојевићка, Мар. Јовановићка проф., Мар Душ. Јовановића, Вида Вулко, Анка Павловићка, Ана Манојловићка, Милица Јојкићка, Соф. Пушибрк, Катица Матић, Соф. Адамовић, Јулијана Стојановић, Љуб. Велимировић, Кат. Мијатовић, Персида пл. Мандић од Ривице, Ленка Михајловић Стајић, Ирма Адамовић, Катинка Христић, Софија Вукова. По 5 фор. Олга Пеци Поповић, Васа Јо-

вановић, Зор. Грчић, Кат. Оберкнежевић. По 2 ф. Јулка Ем. Савића, Марија Оберкнежевић, Александра Љубе Стефановића, Душан Матић, Милица Апићић. Соф. Давидовац, Др. Љуб. Радивојевић. Анастасија Адамовићка, Наталија Лакићка, Катинка Попадићка, Анка Јорговићка, Хермина Берковићка. По 1 фор. Марта Шилић, Ана Петрик, Милан Јовановић благ., Лука Алексијевић, Арса Миленковић, Катица Меанџић.

Задруга и народ су учинили своје, сад остаје најважнији и највећи посао гђци Марији Симићевој, нашој првој забавили, да и она учини своје и да оправда жељу и очекивање ове задруге и родитеља наших а у колико ми познајемо вољу и љубав према позиву свом ове наше прве забавиље, тврдо и поуздано очекујемо од ње, да ће хтети и да ће знати оправдати поверење свију нас, те у тој лепој нади довикујем: живела задруга, живели приложници, живео наш подмладак!

ИЗ ИСТОРИЈЕ ПОВРЋА И ВАРИВА.

Рад је почео човек кувати, не може се тачно одредити; но свакојачко човек је пре морао знати направити лонац и калајисати га па је онда тек могао кувати. По томе човек је достигао био већ неки степен културе, кад је почео кувати. То је било онда, када су се номадски народи у Азији стално на једном месту настанили, престали живети једино од лова и скотоводства, почели обрађивати земљу и дивље биљке оплемењивати. Искуство је те народе научило, да је биљна храна врло добра храна, јер та храна чисти крв и варење у стомаку унапређује и регулише.

Много пре зеленог поврћа, азијатски културни народи знали су за вариво т. ј. за пасуљ, грашак и сочиво. Још на две хиљаде година пре Христа народи око средњег мора знали су за пасуљ. У Мисиру свештеници нису смели јести пасуља, шта више нису смели ни биљку његову погледати, ако су хтели, да остану увек чисти. Па и грчки филозоф Питагорас, који

се учио у Мисиру, својим ученицима забранио је да једу пасуљ. Можда је та забрана отуд потекла, што је у класично доба пасуљ био „плод мртвих“, који је у одређене дане бивао изнашан за јело сенкама покојних. А и то се веровало, да у доњем свету мртви једу пасуља. Но у току толиких векова то се полагањем губило; па и сами јевропски народи дуго времена нису хтели за пасуљ ни да знају.

У Немачкој пасуљ је познат од времена Карла великог, који је својим чиновницима заповедио, да га брижљиво сеју. Из Немачке пасуљ је пренесен у Холандију а одатле тек у почетку XVI. века у Енглеску.

Грашак је пореклом из средње Азије. Знали су за њ у старом веку Грци и Римљани. Но тек је два века, откако се једе у Јевропи грашак у *зелен*, који су пре тога давали само коњима. Госпођа Ментенон пише о томе новом јелу године 1690. ово: „Кудагод дођеш, свуда ћеш чути како се свет разговара скоро само о зеленом

грашку. Већ је три дана, како има три ствари, о којима се једино наши принчеви разговарају: једно је нестриљење кад ће грашка јести, друго задовољство и тријумф кад су га јели, и треће радост, да ће га опет скорим моћи јести. Има дама, које су изобиљно вечерале за краљевском трпезом, па ипак, кад су отишле кући, пре него што ће лећи да спавају, појеле су по пуну чинију зелена грашка, не марећи макар и стомак поквариле. Таква је дакле мода и свет је као луд за зеленим грашком“.

На реду је сад после варива да споменемо *пиринац*, који је од најважнијих средстава за храну на земљи, јер има 800 милијуна душа у Кини, у Јапану, на ма лајским острвима, у Индији, Перзији, Арабији, Турској, Северној Африци и у Португалској, који живе скоро једино од пиринца. По свему, што се данас знаде, пиринац је пореклом из Индије. На три хиљаде година пре Христа, пиринац је била једна од главних биљака у Кини, где је пиринац врло zgodно неговати, јер има тамо ваздан подводних низина и долина. Војевањем Александра великог, краља македонског, пренетен је пиринац са обала Еуфрата и Тигриса у Јевропу и римским гурманима пиринац је био посланица. Но Хорац прича, да пиринац још није свуда у обичају, да се једе. Арапи су пренели пиринац у земљу на нилском ушћу, где је особито успевао и постао права благо-

дет за сав Мисир. Исто тако с успехом неговали су Арапи пиринац и у Шпанији. Око половине XVI века почели су пиринац сејати и у Италији и тамо је временом тако у јакој мери то рађено, да се законом морало стајати на пут. А то је зато, што пиринац треба много воде, те су због тога читаве покрајине вештачки поплављивали; но такве су поплаве изазивале опасну грозницу маларију, због које су многи умирали. И данас још у Италији постоји закон, да се близу већих вароши несме пиринац у велико сејати.

Талијански пиринац је изврстан, и само је од њега бољи американски из Каролине. У Америку је пренесен пиринац тек године 1701. и то из Мадагаскара. Сејање пиринца у Америци је напредовало врло брзо, тако да га је наскоро било и сувише, па је остајало и за извоз. У Немачкој се пиринац у великој мери у народу троши тек од последњих тридесет година. Па и код нас требало би сви позвани фактори да настоје око тога, па да се потрошња пиринца у народу што више увећава, јер је пиринац у правом смислу народна храна. Скоро сав пиринац, који се продаје по трговинама, расте по мочарним земљама; планински пиринац који се негује на сувим висинама, сеје се само у Индији и много је бољи од онога, што расте по мочарним земљама.

(Свршиће се.)

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Српско новосадско забавиште отпочело је делање своје светле недеље; деца се у њем, сваким даном млоге; за првих 10 дана икупило се 34 деце а придолазе и даље. Начелница и одборнице посећују забавиште сваким даном, а учитељица је, гђица Мара Симићева, одушевљена за свој позив, те тако су сви изгледу, да ће ова установа лепо напредовати.

Сри. в. бечкеречко забавиште. има 30 деце уписане; за забавиљу тога забавишта изабрана је вредна учитељица гђица Зорка Рашковићева, која је од Дмитрова дне прошле године, од како се то забавиште отворило, научила де-

цу око 20 песмица и игара. Државно школеко надзорништво известило је вбечкеречку добротворну задругу, да не може потврдити за забавиљу ову вредну учитељицу, док по државном закону од 1891. г. не набави себи оспособљење у смислу тог закона; а пошто је та школица вероисповедна установа, то по нашем мњењу, не треба ни да иде на одобрење кр. уг. министарству, него нашим аутономним властима, а државним надзорницима тек знања ради. Ако се не варамо, правила бечкеречке задруге имају као и новосадека, у напред одобрену дозволу, да подижу оваке школице, те онда отпада свака нова пријава и тражба за то. Ако је то са-

ма задруга тражила и подносила, на одобрење избор своје забавиље, погрешила је сама и сад сноси последице.

Учитељски скуп. Срп. народни учитељи из арачког протопопијата имали су светле недеље 8. и 9. априла о. г. свој срески учитељски састанак у Вел. Сент-Миклушу. Овај састанак је покренуо и спремио ваљани вел. сент миклушки учитељ г. Стеван Нађвински. На састанку овом искупило се 15 учитеља и 6 учитељица: свега 21 и 2 свештеника. После призивања св. духа и конституисања, — којом је приликом изабран за председника: г. Стеван Вукадиновић учитељ батањски, за потпредседника г. Милан Павловић учитељ нађлачки и за перовођу и књижничара г. Стеван Нађвински учитељ в. сент миклушки, — прешло се на дневни ред. Претресала се само она питања, која засецају у наставу; од опште је вредности само оно питање: „Учитељски углед у друштву и народу,“ о коме је говорио г. Стеван Вукадиновић.

Други је збор одређен за 26. и 27. август о. г. и има се држати у Сиригу, за који су одређена и питања, која ће се претресати.

Оваки су зборови од велике хасне по учитељско зближење, по њихово стручно унапређење и по напредак наставе, са чега би добро бино, да их заведу и други протопопијати учитељски.

Библиотека панчевачке срп. правосл. општине добила је на дар од гђе С. Ђурковићке ћерке покојног панчевачког проте 366 дела са 722 свеске разних књига заједно са орманом, у ком су биле књиге, те сад броји та општинска библиотека: 2731 дела са 4399 свезака. Слава дароватељки!

„**Књижевничка заједница**“ тако се зове удружење, које су склопили прошлог месеца београдски књижевници. Њихова је цел да се зближе и упознају међусобно и да заједнички пораде на напретку српске књиге и просвете. Сретно им било!

Нове слике за очигледну наставу издала је књижара Луке Јоцића у 17 таблица и 230 малих слика, које су одобрене за употребу у школама од високоелавног народ. школског Савета, а све заједно нису скупе од 4 ф. Ова се збирка може употребити и за забавишта наша, а и за кућевну приватну наставу.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Хладних ногу и отуда костобоље да се опростим: Тари често ноге, мичи претима, ходи на прете и босоног, па ћеш се опростити.

Болести мале деце. Често пута наилазе на малу децу *грчеви у бради*, а то долази или од врло врелог купања или од раног изношења деце на хладан ваздух.

Често се пак појави код оваке дечице, да се *гноје очи*, од чега наступа слепоба. Чим се

дакле опази, да се детету лене очи, ваља одмах позвати лечника да види, а и донде, ваља узети чисте fine вате најбоље из лекарнице (апотеке) замочити исту у чисту воду мало устојану, да није врела, па прати тим очи. Кад се перу очи, онда се повлачи ватом од горе доле и од носа ка крају. Прати ваља сваког сата по 4 пута и сваки пут ваља ону употребљену вату бацити у ватру, јер је та болест јако приљепчива.

И кад се *уштак разрађави* у мале деце врло је опасно. За то ваља у том случају после сваког купања ставити на раницу чисте вате, која је натопљена са 2% (постотка) карболног зејтина.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Гуске брзо да нагојим: кљукај их ваљушцима од брашна ил прекрупне житне ил кукурузне, ил од зоби, јечма, ражи, граха и сочива ил од хлеба замешеног с млеком ил маслом, но додај у те ваљушке мало и соли, ил бибера ил антима. Тим их кљукај свако два сата и пусти да пију много воде, а у воду помешај ситно истучена дрвена угља ил чиста песка; за тим нека леже на чистом и умерено топлом месту. Тако ће се најбрже нагојити веле они, који су опробали то.

Против мољаца. Приближује се доба, кад се мољци купе да наш намештај и скупоцено одело тамане. За њих има више средстава, којима се могу очувати ствари од тих непријатеља; али као најбоље и најневиније препоручују сад, бибер, канфор и петролеј. Ствари се могу бибером посути, а канфор и петролеј се ставља у крпе близу ствари, јер на тај мирис не иде мољак. У Русији пак спремају за мољце тако званм хинески отров, који се справља овако: Узме се чистог финог шпиритуса, па се у то успе, од прилике 8. део камфора и толико ситне првене палрике. Ту смесу оставе неколико дана да стоји, док се у њој не истопи сав камфор, па се онда то процеди кроз честу крпу. Овим се после вунене аљине и крзна попрескају, смотају и у чисте беле чаршаве умотају па оставе. Тако Руси чувају од мољаца своје скупе ствари и одело и чувају то средство као неку тајну.

Флеке од мастила да се из патоса дашчаног исперу: Узме се за то мало растворене солне киселине и после се тим флека на остави неко време да стоји. По том се опере неколико пута обичном водом и флека нестане, ако се и годинама виделе.

РАЗНО.

Рогреб Арсенија Стојковића обављен је трећи дан ускреса о. г. на најсвечанији начин. Чинодјејствовао је заступник Њ. Светости епи-

скоп темишварски г. Никанор са архимандритом беочинским г. Платоном Телечким и 15 других свештених лица Надгробну реч изговорио је прво епископ темишварски г. Никанор и како причају присутници, дивно и значајно а после њега је говорио о животу и раду епархијски школски референт г. Степа В. Поповић врло дирљиво, да је нагнао многим сузама на очи. Слава нашем заслужном и примерном архипастору Арсенију!

Споменик косовским јунацима подићи ће се у Крушевцу. Српска влада позвала је уметнике, да за то начине план и одредила је на ту цел 100.000 данара

И за споменик српском јунаку Синђелићу и друговима, који су погинули код Ниша, подићи ће се споменик, те је и за ту цел скупиљено већ 5000 динара.

В. бечкеречка добротворна задруга Српкиња обдарила је за ускре 18-ро српске сироте дечице свако по 2 ф. и 1 са 3 фор.

Свештеничко удружење. Најодличнији свештеници из наше карловачке митрополије имали су пред Ускре састанак свој у Карловцима и с благословом Његове Светости срп. патријарха Георгија изјавили су да желе да се удруже на заједнички рад у славу своје правосл. цркве и напредак свог свештеничког позива. За ту цел су спремили и правила, која ће се на првом општем састанку претресати.

Концерат Стевана Дескашева, који је приређен у Нов. Саду уз пријатељско суделовање гђице Иде Добринковићеве, срп. новосадеког читаоничког певачког друштва и г. Новачека капелника 12. априла о. г. испео је преко очеки-

вања лепо. Публика је очарана била сваком пијесом и песмом.

Њвагиња Милена опоравила се потпуно у Ници и дошла је с децом својом велике недеље натраг на своје огњиште. Ускршњи празник провела је висока породица заједнички у Бару.

Јавно гласање у Енглеској Још пре 28 година писао је расправу о женском правном положају у друштву знаменити писац Енглески Џон Спурт Миљ, коју је на српски превео и с предговором својим и Брајтовим говором попунио покојни Светозар Марковић. Од то доба једнако се мушки, а поглавито женски кругови тамо занимају с тим питањем и траже, да се и женским даде право јавног активног и пасивног гласања за све државне и општинске изборе. Тим поводом је доспело то питање сад пред Ускре и до парламента и побудило старог и исекуеног државника Гледстона, да напише и сам једну броширу о томе и да каже своје миљење пре, него што би изипло то на претрес у парламенту.

У тој брошири изјављује овај државник, да то питање није још, по његовом миљењу, сазрело за решавање, него да би га ваљало одложити и још очистити и претресати у журналистици и књижевности. Он суди, да не би ваљало увлачити женске у ту јавну борбу, ма да се то тражи за сад само з неударе, јер се он боји, да би се тим начином збрисала она чистоћа, невиност и њежност, која тако дивно краси женски свет. — Парламент је скинуо с дневног реда то питање са 175, против 152 гласа.

За новосадеко српско забавиште уплатили су накнадно по 5 ф. прилога за 1892 г. гђе Милица Барићка и Марина Завишићка.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Белоцркванкиња.

Извештај о раду „Добротворне задруге Српкиња Белоцркванкиња“ у год. 1891.

Ова је задруга држала своју редовну главну скупштину у недељу 26. јануара 1892. по старом у 3 сата после подне, на којој је председавала

Гђа Софија Станојловић, начелница, а бележио: Милош Кретић, задружни перовођа.

Присутне су биле: Гђа Драгиња Ристић, подначелница; Јулијана М. Поповић; Нина Пољовић, Олга Пеша, Катица Костић, Перса Бокшарова, Катица Т. Кретић, Сарка Токина благајкиња и Наталија Гавриловић.

Предмети дневнога рада:

1. Пошто се приметило, да број присутних задругарица одговара пропису задружних правила §. 11. то гђа начелница отвара седницу, поздравља затим присутне задругарице добродошлицом и изјављује жалбу своју, да и остале

задругарице не нађоше за вредно бар ову редовну главну скупштину — која се тек једанпут у години састаје — да ју посете. —

Скупштина отпоздравља гђу начелницу са ускликом „живела!“

2. Задружни перовођа Милош Кретић чита имена редовних и потпомажућих задругарица у прошлој 1891: години, из чега се дознаје, да је задруга ова прошле године имала 23 редовне и 6 потпомажућих чланица.

3. За тим гђа начелница пријављује ново уписане редовне и потпомажуће чланице, а те су: гђа Јелисавета Разумелић и Марија Ерлих, као редовне чланице, а за тим читају се имена иступелих задругарица, а те су: Марија Савић редовна; Анка Еремић Зорка Путник, Софија Павловић и Марија Михајловић као потпомажуће чланице.

Скупштина поздравља новоуписане чланице са речма „живиле“, а извештај о иступелим за-

другарицама, примила је с чуђењем, јер не зна шта је исте руководило да из задруге иступе.

4. По том је читан извештај одборов о своме раду у прошлој години 1891.

Из тога извештаја дознаје се: да је одбор у прошлој години одржао 6 редовних и 2 ванредне одборне седнице; даље је одржано 2 ванредне и једна редовна главна скупштина, у којима је решено 41 предмет.

У течају прошле године 1891., примала је једна стара и сирота удовица месечну припомоћ од 1 фор. а. вр, даље је примала месечну припомоћ једна са свим слена сирота девојка по 2 фор.;

даље је прошле године слушацац овдашње државне гимназије, син овдашњег леџедера — Љубиша Милутиновић добио од ове задруге за ускрс летње одело, ципеле и шешир, а месеца септембра прошле године платила је такође школарину за прво по године, а и за II-го по године платиће се такође, јер је исти врло миран и солидан младић, а притом особите дарове а и вољу к цртању показује;

у прошлој години примала је још припомоћ од задруге ове, гђца Султана Цикува, слушателка бечке конзерваторије по 5 фор. месечно; даље је

прошле јесени заоденуто десеторо сиромашне школске деце, и то петоро мушке и пет девојчица, за којих одело и обућу издато је 62 фор. 93 новч. а. вр. а једној сиротој ученици су купљене нужне школске књиге;

одбор је уплатио II-гу годишњу рату од 10 фор. срп. учитељском конвикту у Нов. Саду;

одбор је крајње принуђен био, да једну послужитељицу, која ће разносити позивнице седничне а и за другу послугу око задруге — узети, којој је одређена годишња плата од 10 форината;

најзад одбор је у прошлој години одржао 2. (14.) фебруара и 31. октобра друштвену забаву са особито лепим програмом, на име: приказивањем живих слика — које је врло уважени г. Пера Добриновић, по своме стручњачком и естетичном укусу инсценирао, а које су на удивљење и највише одобравање односно допадање васколике многобројне дистингуиране публике разне народности и сталежа — испале, са чега је свако врло пријатну успомену понео. — Упркос великим издатцима око приређивања тих забава — показао се вишак обих забава заједно 123 фор. и 61 нов. а. вред.

(Свршиће се.)

Вршчанака.

Главна скупштина добротворне задруге Срипкиња Вршчанака одржана је 9. фебр. о. г. Пошто су како начелница тако и подначелница, пре сазива скупштине своје оставке поднеле, то је ову скупштину отворила најстарија одборкиња

гђа Јелена Балојева, те се пре свега приступило избору начелнице и подначелнице. Скупштина бира једногласно за начелницу досадању уважену подначелницу гђу Меланију Савићку, а за подначелницу гђу Софију Г. Петровићку.

Пошто је новоизабрана подначелница у овој скупштини присутна била, то заузев председничко место, благодари скупштини на том отличном поверењу, обриче; да ће ову задругу у њеним племенитим смеровима, колико год јој силе допуштале буду потпомагати и унапређивати. А нада се, да ће је у том њеном заузимању и одушевљењу и остале задругарке подпомагати. — Скупштина се одазива са живела!

Затим перовођа прочита именик задругарица. — Све прочитане задругарке одоставе равају се. Чита се задружна читуља. — Скупштина устајањем одаје израз сажаљења, за својим преминулим сестрама. За тим перовођа чита годишњи извештај управног одбора. По извештају том броји ова задруга 50 редовних и 61 подпомажућих чланица, скупа 111. Одбор је имао свега 10 седница, шта је све у тим седницама урађено, спомиње се следеће: Управни одбор приредио је у прошлој години 2 „Венчића“ са игранком и један мајалес. Даље је на позив овдашњег српског цркв. пев. друштва, заступао ову задругу при прослави 25-тогодишњице, коју је горехваљено друштво прошле године о великој Госпођи прославило.

„Одбор је издавао и прошле године штипендију гђци Султани Цикуковој, ради изучавања бечке конзерваторије. Гђа Христо Мано, чланица ове задруге из Пеште, поклонила је овој задрузи преко овдашње наше вредне одборкиње Јелене Балојеве, 30 ф. са жељом: да се за тај новац направи за друштво једна црна за става, за успомен њене преминуле кћери Беле. Одбор је овај аманет извршио и поменутој чланици своју захвалност изразио, а име покојнице Беле у своју читуљу увретио. Благородна гђа Агница Николићка од Рудне, супруга овдашњег господина жупана, подарила је овој задрузи 10. пари нових женских хаљиница са жељом: да се исте пред Божић сиротој школској деци поделе. Одбор је и овде по жељи дароватељке поступио и овој племенитој гђи изасланством две чланице лично захвалио.

На одело дечије утрошио је одбор пр. год. 57 ф. и задео је до 30. сиротих ученица, те је тиме овој сиротој деци омогућено редовно похађање школе

На разне милостиње издао је одбор у прошлој години преко 50 ф. којом је крајпаром многа беда и невоља наше местне сиротиње умањена.

На посетку на позив местног шк. одбора, присуствовале су одборкиње на школским испитима и том приликом изложени ручни рад наше шк. деце марљиво прегледале и савестно оцениле.

То је у кратко рад управног одбора минуле године. Па да ли је и у колико тиме својој задаћи одговорио и скупштинско поверење оправдао, нека то изволи сл. скупштина пресудити. — Скупштина узима овај извештај на одобравајуће знање и изриче управном одбору своје признање.

Чита се извештај прегледачица о стању друштвене имаовине. У извештају овом изјављују прегледачице да су друштвене књиге и рачуни тачно и савесно вођени, да су примања прошле год. заједно са главницом била 2.248 ф. 82 н. а издавања 370 ф. 57 н. По томе цела задружна имаовина износи 1.878 ф. 25 н., која је свота уложена у оvd. кредитној банци. — Извештај овај узима скупштина на знање, благајкињи гђи Мили Недељковићки изриче се признање на тачном и уредном вођењу друштвених књига и рачуна, и у једној јој се издаје рачунска опросница за прошлу годину.

Чита се предлог управног одбора за предрачун 1892. год., који гласи: I *Примања*: од чланарина 160 ф., од добровољних прилога 50 ф., од забава 150 ф., од камате на капитал 87 ф. 51 н., укупно 447 фор 51 н. — II *Издавања*: на штитендије 50 ф., чланарина за учитељски конвикт 10 ф., на дечије одело 60 ф., на милостије 50 ф., на послугу 40 ф., на писарину и поштарину 10 ф., на непредвиђене трошкове 50 ф., укупно 270 ф. Кад се издавања од примања одбију остаје сувишка 177 ф. 51 н. — Скупштина прима овај од одбора предложени предрачун у целости, са примедбом да се постигнути сувишак има у своје време главници придодати.

Благајкиња, гђа Мила Недељковићка, подноси своју оставку и моли скупштину, да на њено место другу изабере. — Скупштина бира по ново гђу Милу Недељковићку за своју благајкињу.

Друштвени перовођа г. Макса Пантелијћ, подноси такође своју оставку и моли скупштину, да изабере другог перовођу, пошто он већ 8 година ово звања отправаља, а сада му то више није могуће, с тога се поновог избора никако примити не може. — Скупштина прима оставку и бира за перовођу г. Емила Пандука оvd. учитеља.

Пристица се избору половине одбора, пошто су одборкиње: Јелена Балочева, Јелена Богдановићка, Јелка Драгићка, Ана Милосављевићка, Даринка Милина и Катица Јовановићка изребане. — Скупштана бира по ново све изребане одборкиње. Но пошто се по ново изабране одборкиње: Катица Јовановићка и Даринка Милина не хтедохе примити, то скупштина на њина места бира за одборкиње гђе: Јелену Митрашинову и Марију Павковићку.

Подноачелница позива скупштину, да изабере 3 прегледачице за друштвене рачуне. — Скупштина бира за прегледачице гђе: Ану Бозорову,

Савину Брашованову и Милку Марковићку. А за рачунске ревизоре г. Владу Костића и Косту Маринковића.

Подноачелница даље позива да скупштина бира саветујуће чланове. Скупштина бира једногласно за саветујуће чланове г. г. Јереја Стевана Бошковића, Максу Пантелића досадањег перовођу, Милана Јовановића поседника, Јоцу Недељковића трг. Бранка Драгића трг. и Светозара Брашована учитеља.

Саветујући члан г. М. Јовановић предлаже: да се како досадањој начелници гђи Терезији Канижа, тако исто и досадањем друштвеном перовођи г. Макси Пантелијћу, на њиховом дојаконшњем ревносном раду изрази признање и захвалност. — Скупштина усваја предлог и изриче, како досадањој својој начелници тако и перовођи признање и захвалност.

Чланица оvd. задруге гђа Јелка Драгићка, предлаже: да изволи сл. скупш. како досадању врло уважену начелницу гђу Терезију Канижа, тако и вредног и многогодишњег перовођу г. Максу Пантелијћа, за своје стечене заслуге око унапређења ове племените задруге, за своје почасне чланове да изабере. — Скупштина усваја предлог и једногласно бира за почасне чланове ове добротворне задруге гђу Терезију Канижа и г. Максу Пантелијћа, уважавајући њихово многогодишње ревносно делање за бољитак ове задруге.

Подноач. позива скупш. да изабере 3 скупш. за оверов. овог записника. — Бирају се: гђе Даринка пл. Бота, Драга Лолићка, и Катица Петровићка.

Пошто је тиме дневни ред исцрпљен, то подначелница изриче захвалност присутним скупштинаркама на лепом одзиву, молећи их уједно, да би и у будуће поклањале своје пажње овом племенитом заводу, за који се ми женске тако вољно одасмо и посветисмо. За тим затвори скупштину.

ИЗВЕШТАЈ

о примању и издавању новца, што је утекао приликом држане забаве „Костимираног венчића“ у Нов. Саду 16. (28.) фебр. 1892. од стране добротворне задруге Српкиња Новосаткиња а у корист своје благајне као:

I. Примање:

1. од улазница	185 ф. — н.
2. од добровољних прилога	377 ф. 20 н.
	Свега 562 ф. 20 н.

II. Издавање:

	197 ф. 98 н.
--	--------------

III. Чист добит	364 ф. 22 н.
---------------------------	--------------

Добровољни прилог дароваше:

По 10 ф.: Новосадска штедионица, гостионичар Рудолф Сукоб, Др. Шамо Вишњаји по-

сланик новосадски, пречасни г. С. Шаљак Ни-
нић конзистор бележник.

По 9 ф. Г. Б. Е. Шлајфер холанд. посланик
у Београду.

По 5 ф. Гђа жупаница Ангелина Флат,
Стеван Поповић-Неци градоначалник, Српска за
друга Срба занатлија Новосађана Лаза Милошев,
Чича Јовановић, Ђока Петровић гардеробер, Тео-
дор Хирш. Ђока Радовановић, Персида пл. Ман-
дић од Ривице.

По 4 ф.: Ђока Панаоновић из Митровице,
Др. Милан Зака земаљ. посланик

По 3 ф.: Барон Бибра, Анастасија Недељ-
ковићка, Љубица Димовићка, Анастасија Ада-
мовићка, Др. Душан Милић, Коста Петровић,
Младен Гавански из Сентомаша, директор акци-
оне млине новосадеке Крецер, Ирма Адамовићка,
Александар Манојловић из Сентомаша, Стеван
Јовић уредник „Заставе“, Катарина Мијатовић-
ка, Г. Краус, Новосадска задруга за предужам,
Др. Ј. Грујић, Марија Фишер, Милева Вукиће-
вић, пречасни Апат Копер, Марта Кондороши
Хуго Фишер.

По 2. фор.: Марта Станојевић, Ана Камбер,
Паулина Георгијенић, Марија Давидовац, Бланка
Зомбори, Марија Душ. Јовановића, Паја Геор-
гијевић апот., Мара Полит, Марија Милоша Ди-
митријевића, Шарлота Рохоши. Милица Јојкић,
Љубица Велимировићка, Милева Милованова,
Катица Ђирићка, Орожди држав. тужилац, Ка-
тица Манојловићка, Терезија Вајгл, Етелка Ле-
вингер, Терезија Полак, Седлачек, Иштван Сар-
ка, М. Обермилер, Даница Гостовићка, Марија
Вучетићка, Катица пл. Новићка, Јулка Јевтићка,
Катица Попадићка, Валтазар Фајт, Нина Нико-
лићева из Иланце, Христина уд. Ковтићка, Је-
лена М. Николићка, Јудита М. Петровићка, све
три из Инђије. Исидор Мајер, Н. Н. Гавра
Плавшић апот., Данчика Манојловић, Ида Пау-
ковићка, Давид Ђурчић, Јулка Полит, Дра Кона
госпођа, Душан Матић књиговођа, Зорка Др.
Коде, Грозингер, Крон, Наталија Лакићка, Гђа
Винкловица, Гђа Милица Барићка, Гђа Фрајнд,
Јелена Колмајер, Ката Гутман.

По 1 ф.: Марија Јовановић Кишјанош, Бу-
фроне Еремић, Мајор Винтер, Ернст, председ-
ник суда Рац, Софија Кода, Ангелина Поповић,
Гђа Пајсбергер, Гђа Слави, Јелисавета Димићка,
Гђа Шлезак, Гђа Вагнерка, Гђа Ашингерка,
Гђа Гифингерка, Гђа Др. Левија, Гђа Саси, Е-

милија Офнерка, Илона Ксвачић, Мара Стојано-
вић, Гизела Поповићка, Христина Ковачевићка
Др. Хок, Др. Милан Ђирић, Др. Влада Деметро-
вић, мајор Доросеулић, Паја Романовић, Матилда
Курелац. Марија Бичанска, Коста Миросављевић,
Катица Жанике Дере, Евица Шилић, Хермина
Берковић, Катарина Чушићка, Милица Бузекова,
Христина пл. Новићка, Марија Гавриловићка,
Марија Лугумерска, Катица Јовановић рођ. Том-
парић, Јулка Павловићева Јосиф Гајгер, Стеван
Бауер Милева Давидовац, Рокса Панаоновић,
Александра Керчевићка. Марија Мијатовића,
Перса Бојшићка, Танасија Јовановић, Љубица
Моловића, Самуило Косовац. Јаков Цвибах и
син, Розалија Цвибах, Стеван Медурић, Марија
Гајгер, Паулина Хиршл, Евгенија Шварц, Бети
Бахрах, Елеонора Обермилер. К. Строне, Пау-
лина Левингер. Фани Левингер, Др. Блау, Ни-
кола Радовановић, Ана Стефановић, Катарина
Нешковић, Марија М. А. Јовановића проф., Ка-
тарина Поповић Мицина, Гал, Марко Кречаре-
вић, Анка Пајевић, Марија Оберкнежевић, Ма-
рика Максимовић, Лука Јоцић, Јулијана Драку-
лић, Терезија Хлавач, Катарина Кондороши,
Берта Рот, Катарина Кривоцац, Јецка Патоше-
вићка, Ана Манојловићка, Бура Видици из
Карловаца, Јован Храниловић, Јозефина Шрај-
бер. Стеван Лекић. Марина Завинића, Др. Лаза
Секулић из Карловаца, Јован Грчић, Јосиф Бир-
ли. Јелена Савића (Бела Лађа), Пресбургер,
Марија Пијуковића, Адела Форкашић, Катарина
Балта. Катица Мејанцића, Јелена Стојковића,
Ана Павловић. Катарина Христића.

По 80 н.: Марија Марића.

По 50 н.: Марија Нинковића, Милан Радо-
нић, Јулка Кон, Владимир Бугарски, Јован Срем-
чевић Габор, Панта Јовановић Беба, Карл Ло-
бенштајн. Јоца Живановић Бургија, Марија Мар-
тин. Милева Танкосић, Љубица Јерковић, Филя
Филипац, Ана Булић

По 30 н.: Јеца Дера.

Свима овим дародавцима изјављује се од
стране одбора задружног најтоплија захвала.

Из извештаја меленачке задруге изостале
су у прошлом броју случајно имена прилагачица
гђе: Маре пл. Еремић из Кикинде и Софије
Чокрљан из Меленаца по 1 фор., што се овим
исправља.

Уред.

ПРВА ЉУБАВ.

Час ми е' песма креће,
Из млађанних груди,
А час ми се туга,
У мом срцу буди!

Час би небу хтела,
У висине плаве;
Час ме оков стеже
Ове тужне јаве!

А најчешће уздах,
Из груди ми е' вије,
А нико ме вређ'о,
Нико крив ми није!
— Ја не знам, шта ми је

И кад видим, да сам,
 Коју стигла жељу,
 Срце ми се не зна,
 Да ода весељу,
 Заман свака срџа,
 Радовање гњило,
 Срце моје оста
 Где је и пре било:
 Само с' уздах често
 Из груди ми вије,
 А нико ме вређ'о,
 Нико крив ми није.
 — Ја не знам, шта ми је!

„Што си тако сетна.
 Реци ћери мила,
 Та ти ниси до сад,
 Тако тужна била!“ ...

Често мајка пита,
 Ја јој не знам касти,
 А на срцу сѣта,
 Све ми већа расте.
 Све се чешће уздах,
 Из груди ми вије
 А нико ме вређ'о,
 Нико крив ми није.
 — Ја не знам, шта ми је!

Док сам била млађа
 Волела сам цвеће,
 Сад ми ни то срце,
 Више моје неће.
 Један цветак само
 На груди сам скрила
 Први јуче, што сам
 Од њега добила.

Кад га гледам, уздах
 Из груди ми с' вије
 А нико ме вређ'о,
 Нико крив ми није.
 — Ја не знам, шта ми је!

Овај терет дуже
 Не могу поднети,
 Под њиме ћу морат'
 Свиснути умрети!
 Да ми није стидно,
 Читала би њега:
 Што ме сѣта срета,
 А спокојство бега!
 Што се само уздах
 Из груди ми вије;
 А нико ме вређ'о,
 Нико крив ми није?
 — Ја не знам, шта ми је

Величка.

НЕШТО ИЗ НАРОДНОГ ЖИВОТА.

Први пут у коло.

Било ми је, од прилике, 15 година, кад сам се почео момчити. Мати ми једне недеље скинула ђачке панталоне и качкегу, па ме обукла у широке гаће, везену кошуљу, свилен прелук од мара плаве боје, а оперважен златном чипком, па глави свилен шешир (тако зову код нас оне рутаве шешире, што изгледају као поповски). О врату ми везала на кукаљ свилену прпу пошу, пошивену доле са златним чипклама. Чизме без врхова, господске, а усмине по среди доста набране. Тако се онда носили сви газдачки синови, а и ја сам се у таке рачунао, поред тога сам ја вредио више још, јер сам изучио неке школе, свршио сам био две реалке, што се такође ценило.

Тако сам отишао први пут у коло и у јавно друштво. Моја покојна мати, Бог да јој душу прости! није никако хтела да ме пусти да идем даље у школу, јер онда јој говораше она, нећу бити на очима, а јако ме је миловала; а отац наваљиваше, да идем па да илем у школу, јер се био упознао са бировом Р... а после и В..., оба образована и угледна човека у К. који му говорише, да сам добар ђак и да треба да ме даде на школе. А и поп Ј... наваљиваше на то, и да не

беше оца и његове енергије, ја бих данас ишао за плугом и носио мотику, а не би писао ову приповетку.

Нећу никад то заборавити!

Био је летњи дан. Коло игра на сокаку пред Чича-Сепловом кућом. Моја се сестра ухватила до првог играча Пере О. абеше, и она прва играчица у оно доба. Тога дана беше дошао у коло и један гост, момак из Карлова, играч на гласу, па се ухватио до моје сестре с друге стране, да се што они веле, надиграва с Пером О. Искупили се сви момци и девојке, што не играју, око њих двоје, има их и у колу гледалаца; а њи двоје заплећу, тресу, миш не стоје на земљи; ал Пера је „прош“ па зна и подвикивати, (тако наши зову потскочице). Кад Перу чују, онда се и старци куне из комшилукa да прислушкују. Но ни карловчанин није лошији. Намерио се јунак на јунака. Не попушта један не попушта други. Зној их облио и кроз оне „сади“ кошуље виде се млазевци од зноја; свилени прелуци, скроз мокри, као да си их у воду умочио. Девојке и други момци из кола посустајали, па се пустили, само још моја сестра „Дада“, тако сам ју звао, остала с њима двојицом па не попушта ни она. Свирац Гавра навалио шешир на десно уво па дува, да

пукне мешина; а Пера, час по, па „стан на мосто!“ тресе једном тресе другом, чисто видиш, како му сваки мишић на телу дрхће, свака длака на глави, што се савила око малог шеширића, показује такт. И да свирац није прекинуо, ови би играли док не би, ваљда, и на ност пали.

Ту сам први пут, а и последњи видео, како се дивно игра банатско велико коло и како га стари дишкрећани и прави играчи мајсторски изводе.

Пред вече дођем кући. Није ми се ипак допало у колу; не вуче ме срце тамо и кажем матери: „нећу да будем паор, идем ја у школу.“ Нешто ме је вукло напред; а нисам знао, ни шта хоћу, ни зашто би у школу, само би да учим, и хвала Богу! добро је испало.

Први сватови.

Ја баш дошао из школе и спремам своје књиге, што ми за сутра требају, а дође Сида комшиница, па ће рећи матери мојој: „Јејо!“ тако су је сви звали, као и ми деца, „дошли су сватови из Ђукошина (а то је Мокрин). да гледе девојке, па сам дошла да питам, хоћеш ли пустити Ђули, (то је име моје покојне сестре) сватове?”

Ту се десила и сестра и кад чу те речи, побледи, па мало после порумени, ударио јој стид у лице. А „Јеја“ ће: „шта мислиш Ђуло?”

Сестра мало поћута па онда ће: „што ти драго!”

„Па нека дођу кроз један сат!“ рећи ће матери Сиди и свршен посао.

Сад сташе матери и снаја ми спремати собу, пајати, чистити и поливати собу, застирати кревете чистим белим застирачем, ходник и испред куће поливати и чистити, а сестра оде у стајаћу собу, из авлије, да се облачи и спреми за дочек. Ја морадо прекинути свој школски посао и изићи на поље, да нисам на путу.

Отац и друга браћа били су у поље па посао, а и ја сам отворио капију, грабио и чистио око сламе, да је и тамо спремно и уредно, кад дођу ти страни људи, па чекам да видим и ту новост за мене.

После једнога сата узврјаше кола са три добра вранца и окретоше на очњака па стадоше у авлији пред кућом.

Натраг у шарагље седи свекар и свекрва (отац и мати младожењин) на везеним јастуцима, који су шареним ћилимом застрти, са кога висе „франгле“ до шарагља; напред кочијаш (стриц младожењин) и младожења, а иза њихових леђа стрина младожењина и провођаџиница Сида. Мушки сви у плаветно (доламе и јанкле) а жене повезане у великим свиленим марамама.

Како стадоше кола, момак скочи са потеге, а ови други преко лотре насловивши се по мало на младожењу и на стражњу потегу, отресоше мало аљине, погладише се по коси а жене наместише мало мицкове,* да управо стоји, па пођоше у кућу. Мати их дочека на прагу, рукује се с пријатељем, пољуби се с пријом и провођаџиницом, па их уведе у собу.

Свекар и свекрва седну десно од стола на клупу, до њих наша мати, а с леве од стола, стрина, провођаџиница и младожења, а стриц остао код кола, да чува коње, јер онај ждребац на логову непрестано диже и спушта главу и копа ногом.

Тек што су поседали и неколико речи изменули, ал ето ти из друге собе моје снаје „Секе,“ води сестру десном руком у собу, где су сватови; доведе ју до собе па ју пусти, а сестра смерним лаганим кораком приђе столу, пољуби прво свекра, па свекрву, па онда и стрину и провођаџиницу у руку, па стане пред столом као кип. Свати сви гледе и мере је од главе до пете, а младожења натучао шешир на очи па загњурио главу доле. Он се стиди и не гледи.

Тако је постојала сестра 1—2 минута, па онда свекар маши руком у џеп, извади крајцару да дарива девојку, за њим и свекрва и остали свати; сестра прими дар и пољуби по ново све у руку па пође на поље, а за њом и снаја, те стану све у кујни под оцаком, јер наше куће су све тако зидане, да је једна соба од

* „Мицков“ је укрућен без, који се мећао у повезане марама, да ова над челом округло и круто стоји. П.

сокака, а друга из авлије, а по среди кујна

За њима изађе и младожења; дође до сестре, ухвати је за руку, па је окрену око себе 2—3 пут, — кажу, да види, да није шантава. Запита је нешто, па онда и он извади крајцару, дарива и изиђе на поље па стане код кола, наслонивши се на лотру, а девојка уђе онда са снајом у стајаћу собу, где се биле искупиле и неке њене другарице из комшилука.

Уђем и ја за њима у ту собу да чујем, шта ће бити.

Девојке гледе кроз „лебрњи пенцер“ — тако се зове онај прозор, што гледи из собе у ходник — кликоћу се па повикаше: »Ђуло! не пење се на кола!“ (мисли младожењу.) То је знак, да му се допада девојка. Онда се и она окуражи, па загледи кроз тај лебрњи прозор на момка, да га види, јер донде није смела од стида гледати у њега.

Момак лепушкат, тек га наусница нагарила, а то се нашим девојкама допало; само нека је млад; и кад запита моја снаја сестру: „Како ти се „Лена“ — тако ју звала — допада?“ — „Па леп је!“ одговори она.

Изађе и младожењина стрина па шушка

нешто с младожењом; валда и она њега пита, како му се девојка свиди; доста, да се па брзо врати у собу и каже старијима: „Момак оће!“

Кад су то чули старији, а и њима се допала девојка, јер би иначе одмах устали и отишли после даривања, те онда и провођаџиница изађе и оде девојци, да пита: има ли и она вољу да пође за момка, и кад се и тамо чуо повољан глас, онда се тек старији почеше упуштати у погодбу, како ће се и чиме ће се једна и друга страна даривати.

Отац наш случајно не беше код куће тога дана и тако се погодба одложи до ујутру, и разбије се, како сам чуо, цела ова свадба о пар чизама и о појаква ракије, које није хтео да даде свекар. Како се погодба разбила, свекар понесе јабуку, коју је био у залог оставио, те оде даље да тражи себи јевтинију снају, а мој отац оста да чека издашнијег пријатеља.

Тако су прошли први сватови моје покојне сестре Даде, и ја се и сад живо сећам тога и после толико година чудим и дивим оваким народним обичајима.

А—а.

ЧИТУЉА

† Јован Павловић министар просвете у Црној Гори, књижевник и велики родољуб народни, преминуо је на Цетињу 7. априла о. г. у својој 49. години живота. Родом је из Ср. Карловаца и после основних и средњих школа изучио је у Београду филозофију и у Монакову вишу економску школу. По том је био професор трговачке школе у Панчеву, где је покренуо лист „Панчевац“. Иза оних бурних дана панчевачких од 1872. и 1874. г. пређе у Земун, где је уређивао „Граничара“ а 1876. г. дође у Нови Сад и уз Др. Св. Милетића радио је на „Застави“. 1878. г. позове га црногорска влада на Цетиње и преда му уређивање званичног листа „Глас Црногорца“. Ту је код кнеза и владе са свога лепог књижевног и умног рада и примерног понашања стекао толико љубави; да је постао прво управитељ цетињске гимназије, а доцније и министар просвете, у ком је својству и преминуо. За време свога бављења у Црној Гори покренуо је, уређивао и понајвише сам радио (поред оног политичног листа „Глас Црногорца“) још и књижевне и стручне листове: „Зету“, „Нову Зету“ и „Просвету“. За заслуге,

обдарио га је кнез црногорски Даниловим орденом II. реда.

Покојног Јову Павловића оплакује верна љуба, Панчевкиња, седморо неумољене мушке и женске дечице и сав народ српски, кога је он тако жарко љубио. Нека му је слава и хвала на толиким раду и љубави и вечна успомена међу нама!

† **Даринка Бугарскова** учитељица срп. више девојачке школе у Панчеву, прва Српкиња, која је испитана била за грађанске школе, преминула је 2. априла о. г. у својој 25. години живота. Беше ревносна и савесна наставница и утеха својој остарелој мајци. Бог да је прости!

† **Станимир Николић**. На велику среду о. г. сахрањен је у Врањеву (Арачу) валда најстарији оностранни учитељ, Станимир Николић, који је све у том месту Врањеву од постанка до смрти служио и то пуних 55 година. Лака му била црна земља!

† **Ракила Дорословац рођ. Николић** темишварско-фабричка срп. нар. учитељица преминула је у Нов. Саду у наручја своје сестре Ангелине 9. априла о. г. у својој 35. години живота. Погреб је био достојан њеног позива,

јер се месно учитељство лепо одавало. Лака јој црна земља била!

† **Петар Чарнојевић** потомак Арсенија Чарнојевића патријарха, гроф темишварски многогодишњи заступник на угарском и црквеном сабору, преминуо је 15. априла о. г. у својој дубокој старости у 83. години живота у наручја своје ћерке у Фењу. Мир пепелу његову!

† **Мати Николе Тесла**. На велику суботу о. г. преминула је у Госпићу (у Хрватској) мати славног научењака српског Николе Тесла, а сестра архимандрита и народног заступника Николе Мандића. Спровод је био сјајан, каквог Госпић мало виђа. Покојница беше, иначе љубљена и поштована са своје особите добротe, разборитости и вредноће, а славна је и за то, што је родила и однеговала така сина, да му се свет клана. Нека јој је слава!

† **Јосиф Мачвански** одличан грађанин новосадски, витез Франц Јосифовог ордена, члан „Матице Српске“, негда врло имућан и дарекљив човек преминуо је 16. априла о. г. у својој 92. години живота. Лака му земља и вечна успомена!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Песме. Написао П. Жељски. Нови Сад. Издавачка књижара и штампарија А. Пајевића 1892. (Цене нема).

Ова мала књижица у укусном издању, износи нам једног младог песника, који показује дара за то. Песме су му изливи њезних осећаја за својту и место, а има доста и љубавних сцена. Све пак показују неку сету, која и читаоца и неотице уводе у тај расположеја. Надамо се од њега да ће нам у будуће донети обилнији и савршенији рад књижевни.

Босиље. Песме за младеж и за свакога, од Ивана М. Поповића. Свеска II. У Новом Саду. Издање и штампа А. Пајевића 1892. Цена 20 н.

Није нам позната I. свеска оваких песама овог нашег сарадника; ал по овом судећи, и оне у првој свесци имају исту садржину, као и ове. Ту има изворних и преведених песама и све се клоне на опис лепоте природне или на моралну и религиозну поуку, те се згодно могу употребити за поклон деци школској.

Божја реч. Приповетка из српског живота. Написао Јан М. Веселиновић. Издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду 1892. г. Цена 20 нов.

Прочитали смо ту приповетчицу и уживали смо. Прича је лепа, како се из незнања узели брат и сестра и по венчању упознали. Писац је то тако лепо и вешто извео и испричао, да ће уживати сваки, који ушчита. Само последњи пасус није удешен, да га може читати и млада девојка.

Артикулациона настава у заводима за глу-

вонеме. По најбољим изворима израдио Радиво Поповић учитељ глувонемих: (Надокнада „Добротвора“) Митровица. Штампарија Конст. Трумића 1892. То је прва поука и упутство, како се предаје и учи говорити и писати дете глувонемо.

Добри и зли људи. Приповетка Фр. Хофмана. Превео Момчило Нивчић гимназиста. У Нов. Саду, издање и штампа А. Пајевића 1892. Цена 46 новч. или 1 динар.

Хофманове су приповетке удешене за млађи нараштај па и ова приповетка може послужити згодно за дар деци и одраслима.

„Породица“. Изашао је 7 број са овим садржајем: 1. Проветравање станова, 2. Рђаво васпитање деце 3. Календар душевног живота детињег, 4. Међу децом, 5. Белешке, 6. Мудре речи. Породица излази два пут месечно: сваког 1 и 15. Стаје за Србију годишње 4. а полугод. 2 дин. — За стране земље 3 фор. год. Претплату ваља слати г. Ђорђу С. Којићу, учитељу, а рукописе г. К. Петровићу, уреднику „Породице“. — Претплатити се може и на пошти.

Успомене из Италије. Написао Др. Ђорђе Дера. (Прештампано из Летописа Матице Српске — свеска друга, трећа и четврта год. 1891. и свеска прва год. 1892.) Први део. У Нов. Саду, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1892. За ђака цена 50 н. Ко је читао дела г. Др. Ђ. Дера, а наиме, ко је у „Јавору“ или „Летопису“, ма и поједини одломак оваке врсте прочитао, неће за цело пропустити а да ову лепу збирку описа из те европске банште, како зову Италију, не набави. Особито се може ово дело препоручити ученицима средњих наших завода и вишим девој. школама, као поучна и забавна лектира.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Г. Јован Грчић професор овдашње срп. велике гимназије и уредник „Стражилова“ изволео је поклонити као ускршњи дар свакој ученици па и библиотеци овдашње срп. више девојачке школе по једну књигу свога превода под насловом: „Сафа“, (жалосна игра у пет чинова, немачки написао Грилпарцер), што укупно износи 114 комада књига, на чему се потписана управа у име свих ученица својих горњем издавању најтоплије захваљује.

У Новом Саду на Ђурђев дан 1892.

Арк. Варађанин,
управитељ.

МОЛИМО.

да нам они лађеки поштовани претплатници, који не чувају нашег листа, изволу послати 1. број од прошле 1891. године, па ћемо им с драге воље, платити за сваки примерак 20 н.

Уредништво.